



EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО ВЛАЕВИ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалби № 272/05 и № 980/05)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

2 септември 2010 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

02/12/2010

Настоящото решение е станало окончателно по силата на член 44 § 2 от Конвенцията. То може да претърпи поправки по отношение на формата.

По делото Влаеви срещу България,

Европейският съд за правата на човека (пето отделение), заседаващ в състав :

Пеер Лоренцен, *председател*,
Ренате Йегер,
Карел Юнгвирт,
Райт Марусте,
Марк Вилиджър,
Изабел Бери-Льофевр, *съдии*,
Павлина Панова, *съдия ad hoc*,

и Стивън Филипс, *заместник-секретар на отделението*,
след проведено обсъждане в закрито заседание на 6 юли 2010 г.,
постанови следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по две жалби (№ 272/05 и № 890/05) срещу Република България, с които трима български граждани („жалбоподателите“) са сезирали Съда на основание на член 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“).

2. Първите двама жалбоподатели, г-н Иван Спиридонов Влаев и г-жа Гана Маринова Влаева, са сезирали Съда на 17 декември 2004 г. и се представляват от адв. Т. Георгиев от адвокатската колегия в Тервел. Третата жалбоподателка, г-жа Зорница Петрова Влаева, е сезирала Съда на 23 декември 2005 г. и се представлява от адв. И. Лулчева и адв. З. Стефанова, адвокати от Софийска адвокатска колегия. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своите агенти, г-жа М. Пашева и г-жа М. Димова, от Министерството на правосъдието.

3. Тъй като г-жа Здравка Калайджиева, съдия, избрана от страна на България, си е направила отвод на 30 януари 2009 г., Правителството е посочило г-жа Павлина Панова да заседава на нейно място в качеството на съдия *ad hoc* (предишни член 27 § 2 от Конвенцията и член 29 § 1 от Правилника на Съда).

4. Жалбоподателите твърдят по-конкретно, че Марин Влаев, респективно техен син и съпруг, е загубил живота си при обстоятелства, които ангажират отговорността на Държавата по смисъла на член 2 от Конвенцията. Те поддържат също така, че последвалото разследване е било неефективно.

5. На 21 март 2006 г. председателят на първо отделение е решил да съобщи оплакванията въз основа на член 2 и 13 на Правителството.

Както позволява член 29 от Конвенцията, бе решено, освен това, че съставът ще се произнесе едновременно по допустимостта и по съществуването на жалбите.

ФАКТИТЕ

I. ФАКТИЧЕСКА ОБСТАНОВКА

6. Двамата първи жалбоподатели са родени респективно през 1934 г. и 1938 г. в с. Преселенци, област Добрич. Третата жалбоподателка е родена през 1977 г. и живее в Добрич. Жалбоподателите са респективно родителите и съпругата на Марин Влаев, роден през 1967 г. и починал при обстоятелствата, описани по-долу.

A. Обстоятелствата около смъртта на Марин Влаев

7. В нощта на 26 срещу 27 август 1998 г., около 4 часа сутринта, Марин Влаев, който е упражнявал професията шофьор на такси, се е движил с автомобила си по общинският път между град Добрич и курортния комплекс Албена. Той е преминал покрай група полицаи, които са се намирали на пътя в близост до изхода към село Одарци. Някои от тях са били униформени, други цивилни, и всички са били облечени с противокуршумни жилетки с надпис „ПОЛИЦИЯ” на гърба.

8. Това била специализирана група, която е провеждала операция по освобождаване на заложник, бизнесмен от Варна, отвлечен от неизвестни похитители няколко дни по-рано. На 26 август 1998 г., със съпругата на заложника се е свързало лице, което е поискало откуп. Тя е потърсила помощта на полицията, която е планирала да се намеси в момента, в който е трябвало да се извърши размяната и да задържи похитителя или похитителите. Според изготвеният план, съпругата на отвлечения е трябвало да отиде до място, посочено от похитителя, и да остави чанта, в която са се намирали парите за откупа. Няколко полицаи са били скрити в микробуса, шофиран от съпругата на похитения, а друга група е била в готовност да се намеси. Полицаяте са били въоръжени с полуавтоматични пистолети и картечници. Парите са били поставени на посоченото място, но никой не се явил. След повторно обаждане от похитителя, друго място, няколко километра по-далече, било посочено, където откупът бил оставен.

9. В момента, в който Марин Влаев преминавал със своето такси, полицаите тъкмо били арестували Т.Т., предполагаемият похитител,

който дошъл да вземе чантата, съдържаща парите. Същият, ранен и с безелници, лежал на земята, встрани от пътя.

10. Полицайте направили знак на шофьора на таксито да спре. Той намалил и почти спрял. Единият от полицайте, М.М., отворил вратата и представил картата си. В този момент шофьорът внезапно ускорил движението и избягал. Няколко полицаи стреляли по автомобила. Марин Влаев бил засегнат от два куршума в гърба и тила и починал на място.

Б. Разследването, проведено от властите

11. Окръжната следствена служба в Добрич била уведомена незабавно след инцидента. В шест часа сутринта, следовател от следствената служба е извършил оглед на място, на автомобила и на тялото на жертвата в рамките на предварително разследване. Според направените констатации, три гилзи били открити на съответно разстояние от 29, 42 и 45 метра от избраната отправна точка, счупени стъкла на 53 метра от това място и катастрофираният таксиметров автомобил на 144 метра. Освен това били открити и два пробива, през които куршумите са преминали през облегалките за глава на задните седалки.

12. Същият ден – на 27 август 1998 г. – е извършена аутопсия на тялото. Докладът от аутопсията е установил две наранявания от куршуми в резултат на стрелба от голямо разстояние. Първият куршум е засегнал лявата страна на гърба, влязъл е в гръдния кош и е пробил белия дроб; вторият е засегнал тила, влязъл е в главата и е засегнал мозъка, като е причинил смъртта.

13. Полицайте, употребили оръжията си, са предали писмени доклади на висшестоящите си. Според доклада на сержант Д. Р., няколко полицаи са отправили предупреждения до автомобила да спре. Той почти спрял, Д. Р. се приближил до дясната врата на колата, след това автомобилът рязко ускорил движението си. Д. Р. извикал „Спри или ще стрелям!” преди да употреби оръжието си.

14. На 29 август 1998 г., Т.Т., предполагаемият похитител, е бил разпитан в рамките на разследването по отвличането. Що се отнася до инцидента, той е посочил, че таксито пристигнало пет до десет минути, след като полицайте го били задържали. Таксито намалило скоростта си при вида на полицайте на пътя, после внезапно ускорило движението си. Единият от полицайте извикал „Стреляй! Стреляй!” и се чул залп от изстрели. През това време, Т.Т. лежал ранен в долния край на пътя и стенел. Все пак, счита, че шофьорът на таксито не е могъл да чуе виковете му, тъй като не били особено силни.

15. Съпругата на жертвата, третата жалбоподателка, била разпитана на 1-ви септември 1998 г. Тя заявила, че вечерта преди инцидента,

съпругът ѝ се прибрал, докато тя спяла, а после излязъл отново, вероятно около 1 часа сутринта. Към 3 ч. 30 мин., клиент, за когото вече бил извършвал курсове на няколко пъти до с. Прилеп се опитал да се свърже с него по телефона. Тя заявила също, че често е водила разговори със съпруга си за опасностите, свързани с професията му, и инцидентите, случили се на някои от колегите му.

16. Като било взето предвид, че действията на полицаите биха могли да съставляват престъпление, делото било предадено на военната прокуратура във Варна. На 3 септември 1998 г. военният прокурор разпоредил образуването на разследване срещу неидентифицирани лица от полицейските органи за извършено убийство по непредпазливост при упражняване на професионална дейност или регламентирана от закона дейност, представляваща източник на повишена опасност (член 123, алинея 1 от Наказателния кодекс). Прокурорът разпоредил изземване на оръжията, използвани по време на инцидента, извършване на балистична експертиза и разпит на полицаите, участвали в задържането на Т.Т.

17. Приятел на Марин Влаев бил разпитан на 7 септември 1998 г. Той заявил, че около една седмица преди инцидента, те били обсъждали кражба извършена от група бандити, които, облечени в полицейски униформи, спирали колите под претекст да извършат проверка и ги ограбвали.

18. Третата жалбоподателка отново била изслушана на 25 септември 1998 г. от военния следовател и потвърдила предходните си показания.

19. На 2 ноември 1998 г. следователят изслушал клиентката на таксито, която посочила, че той я откарал от Добрич в с. Прилеп към 21 ч. 40 мин. вечерта преди инцидента. Към 2 ч. 30 мин. сутринта приятелят ѝ се бил обадил на Марин Влаев у дома, за да го помоли да дойде да я вземе. След като таксито се забавило, те се обадили повторно и разговаряли със съпругата му. В крайна сметка потеглили с колата на приятеля ѝ. Минавайки покрай мястото на инцидента, те били спрени от полицията, отведени в полицейското управление и разпитани.

20. Сержант Н.С., разпитан на 19 ноември 1998 г., е заявил, че в момента, в който таксито на Марин Влаев е намалило, двама полицаи отворили вратите от двете страни; единият от тях дори бил повлечен, когато колата тръгнала рязко. Той и други полицаи извикали „Спри или ще стрелям!“. Няколко други полицаи били разпитани на дати, които не бяха уточнени.

21. Докладът от балистичната експертиза от 30 ноември 1999 г. е установил, че куршумите, извадени от тялото на жертвата, са били с калибър 7.65 мм и са били изстреляни от картечен пистолет Скорпион модел 61, който е бил идентифициран като оръжието на сержант Д.Р.

22. На 28 март 2000 г. сержант Д.Р. бил обвинен в непредумишлено убийство и бил разпитан.

23. На 26 октомври 2000 г. следователят разпитал брата на жертвата, който потвърдил, че починалият му е говорил за инцидентите, случили се на някои от колегите му, на които били откраднати колите.

24. Била разпоредена психологична експертиза *след смъртта* на жертвата. В доклад, депозиран на 1-ви ноември 2000 г., въз основа на събраните показания в рамките на разследването и разпита на близките на жертвата, експертът е достигнал до заключението, че заинтересованият вероятно е сметнал, че е попаднал в засада. Според експерта, късният час, големият брой полицаи и фактът, че в долния край на пътя е лежал ранен човек, са могли да създадат подобно впечатление у Марин Влаев. Побягвайки, той е реагирал по логичен и адекватен начин, като се имат предвид елементите, с които е разполагал, и неговата личност.

25. С обвинителен акт от 30 март 2001 г., военният прокурор е изправил сержант Д.Р. пред окръжния военен съд във Варна. Прокурорът е установил, че операцията е била подготвяна и, че полицаите са получили ясни указания преди същата; те са били въоръжени с полуавтоматични пистолети и картечници в съответствие с потенциалната опасност на похитителите. Когато Марин Влаев е отказал да спре, почти всички полицаи са стреляли, сред които и сержант Д.Р. Не е установено дали той е стрелял в режим автоматичен или полуавтоматичен. В заключение, прокурорът е счел, че сержант Д.Р. е причинил смъртта на Марин Влаев вследствие на небрежност при изпълнение на служебните си задължения.

26. С постановление от 6 април 2001 г. съдията-докладчик към военният съд е върнал делото на прокуратурата поради процесуални нарушения. Той е установил по-конкретно липсата на разяснения на наследниците на жертвата относно процедурата, липса на уточнение на разпоредбите, които полицаят е нарушил, както и липсата на някои доказателства по делото.

27. Вследствие на връщането на делото за доразследване полицаите, участвали в операцията, били отново разпитани. Сержантите С.Н., В.Г. и С.Й. били изслушани на 8 и 15 май 2001 г. Според разказите им мястото е била осветено от фаровете поне на една от колите им и от прожектор. Таксито е дошло от второкласен път, полицаите му направили знак да спре, включително и със „Стоп” палки и викове „Спри! Полиция!” и шофьорът е намалил скоростта. Според С.Н. Марин Влаев е видял Т.Т. да лежи до пътя. Няколко полицаи са се приближили, лейтенант М.М. отворил вратата на шофьора и представил полицейската си карта. Тогава водачът внезапно ускорил движението и на полицаите, които се намирали пред

автомобила се наложило да отскочат, за да го избегнат. М.М., който се държал за вратата, бил повлечен от колата, след това пуснал дръжката и извикал „Спрете го! Спрете го!“ или още „Спрете колата!“. Някои от полицаите стреляли по гумите на колата, но таксито продължавало да увеличава скоростта и други полицаи стреляли също.

28. Според показанията на тримата полицаи, тези от тях, които са били на пост в микробуса на съпругата на похитения, са получили указания относно операцията по време на деня; групата, която е следвало да се намеси в подкрепление е получила такива инструкции точно преди акцията. Що се отнася до употребата на огнестрелните им оръжия, тримата полицаи заявяват, че са били запознати с правилата и са преминали обучение на тази тема. Като се има предвид вероятността похитителите на заложника да са въоръжени, те се били екипирани с противокуршумни жилетки и със специално въоръжение.

29. Сержант С. Н., който е използвал полуавтоматичният си пистолет, е посочил, че е стрелял веднъж във въздуха, след което седем пъти, като се е целил в гумите на таксито. Полицаите са видели искри от съприкосновението на куршумите с асфалта. След запитване от страна на разследващия те са уточнили, че не са разполагали с материали за изграждане на бараж и спиране на автомобили. Те считат, освен това, че не биха могли да изградят такова съоръжение, като се има предвид времето, с което са разполагали и риска да бъдат забелязани от евентуални съучастници на похитителя.

30. Разпоредена е дактилоскопична експертиза на отпечатьците снети от вратата на таксито. Депозираният на 28 януари 2002 г. доклад заключава, че отпечатьците не принадлежат на полицаите Д.Р. и М.М.

31. Сержант Д.Р. отново е изслушан на 30 април, след това на 13 май 2002 г., и е изложил нови подробности относно инцидента. Той посочва, че полицаите не са видели колата на Марин Влаев да идва от далече и са заключили, че тя е била спряла в близост до пътя, изчаквайки завръщането на Т.Т., който е отишъл да вземе откупа. Колата е дошла от същата посока като Т.Т. няколко минути по-рано. Д.Р. е потвърдил също така, че преди задържането на Т.Т. той извикал на съпругата на заложника „Оставете парите и незабавно ще ви върнем съпруга“, което е оставило впечатление, че заложникът е някъде в близост. Затова и полицаите са помислили, че шофьора на таксито е негов съучастник. Дори незабавно са претърсили района на инцидента в търсене на заложника.

32. Шофьорът е намалил скоростта и, след като е видял идентификационните карти на полицаите, е ускорил толкова рязко, че на полицаите, които са се намирали пред колата се е наложило да отскочат, за да я избегнат. Странното му поведение е потвърдило съмненията на полицаите, че е един от търсените похитители. Отправили са предупреждения до шофьора, след което са открили

огън. Д.Р. заявява, че се е целил в гумите, като целта му е била да спре лицето, без да го наранява или да застрашава живота му. Счита, че е прострелял жертвата в главата, защото не е взел предвид наклона на пътя.

33. Сержант С.Н. е бил отново разпитан на 13 май 2002 г. Той е потвърдил предишните си изявления и посочил, че след инцидента е тръгнал с обвиняемия Д.Р. и друг полицаи, И.П., да изследва околностите в търсене на колата на похитителите и/или заложника. Те са открили следи от гуми, които биха могли да съответстват на тези на таксито по второкласния път и са заключили, че колата не е идвала от Добрич, а е била паркирана на това място, преди да се появи на пътя.

34. Т.Т. е бил разпитан на 31 май 2002 г. Заявява, че никога не е срещал Марин Влаев и уточнява, че е дошъл на срещата със собствената си кола.

35. Трима свидетели, които са поискали да останат анонимни, за да не бъде поставена сигурността им под заплаха, са били респективно изслушани на 13 октомври 2002 г., на 16 февруари 2003 г. и на 19 февруари 2003 г. Те са посочили, че Марин Влаев и Т.Т. са се познавали и са ги виждали на няколко пъти заедно.

36. Бил извършен повторен оглед на автомобила на неуточнена дата и били открили и други куршуми.

37. На 8 юни 2004 г. военният прокурор постановил прекратяване на делото. Той отбелязва, че са били разпитани всички свидетели и са били извършени необходимите следствени действия. Той установява, че операцията е била подготвена с цел освобождаване на заложника и задържане на похитителите. Полицаяте са получили инструкции да арестуват похитителите, потенциално въоръжени и опасни, като при необходимост употребят оръжие. Две групи полицаи са били в готовност да се намесят. Задържането на похитителя било извършено от първата група, към която се е присъединила веднага след това втората, както и други полицейски сили.

38. Прокурорът е счел, че като се вземат предвид обстоятелствата и по-специално, че Т.Т., отговорният за отвличането, който тъкмо е бил арестуван, е дошъл пеша, полицаите са могли основателно да предположат, че шофьорът на таксито е бил негов съучастник. Последният, въпреки знаците да спре и жилетките с видим надпис „ПОЛИЦИЯ”, е отказал да се подчини на тяхната заповед, което е могло да подкрепи съмненията им. Разстоянието, установено от мястото, където са били открити гилзите и счупените стъкла, от поне 25-30 метра, показва, че таксито се е отдалечило със значителна скорост. Освен това, свидетели, останали анонимни от съображения за сигурността си, са потвърдили впоследствие, че жертвата и Т.Т. са се познавали добре.

39. Полицаяте, вземайки предвид получените указания, са стреляли след предупреждение и са се целили в гумите на колата, като целта им е била да спрат, а не да наранят шофьора. В тъмнината, сержант Д.Р. не е успял да вземе предвид денивелацията на пътя и куршумите му са уллучили Марин Влаев. Този факт все пак не е достатъчен, за да се стигне до извод за виновна небрежност при упражняване на служебните му правомощия.

40. При тези обстоятелства прокурорът счита, че прибягването до сила е било в съответствие с член 80 от Закона за Министерството на вътрешните работи, който позволява след предупреждение употребата на огнестрелно оръжие като крайна мярка при задържането на лице, заподозряно, че е извършило престъпление. С оглед на член 12а от Наказателния кодекс, който изключва наказателната отговорност в случай на вреда, причинена на извършителя на престъпление с цел задържането му, когато това е бил единственият начин, за да се постигне това и използваните мерки са били пропорционални и съответни на закона, не се установява престъпление.

41. Жалбоподателите са внесли съдебни жалби срещу постановлението за прекратяване, като поддържат по-специално, че използването на огнестрелно оръжие не е направено като крайна мярка, както го изисква закона, и не е било необходимо при конкретните обстоятелства. Освен това, не било установено, че Марин Влаев действително е извършил престъпление, тезата, според която той е бил съучастник на отвличането, се основава единствено на изявленията на анонимните свидетели.

42. Военно-окръжният съд във Варна е отхвърлил жалбите на първите двама жалбоподатели на 28 юни 2004 г., а впоследствие и тази на третата жалбоподателка на 1 юли 2004 г. Той е приел, че член 80 от Закона за Министерството на вътрешните работи е бил спасен, доколкото прибягването до огнестрелни оръжия е бил единственият начин да бъде задържано лице, което с оглед елементите, с които са разполагали полицаите към този момент, е могло да бъде заподозряно за съучастник в тежко престъпление. Фактът, че впоследствие не е било установено със сигурност дали Марин Влаев е извършил престъпление е бил без значение, тъй като са съществували достатъчно доказателства в тази насока към момента на събитията и убеждението на полицаите е било засилено от опита за бягство на заинтересования. Според мнението на съда приложението на член 80 не може да се ограничава единствено до случаите, в които фактът, че преследваното лице е извършило престъпление е бил установен със сигурност от съда. Съдът е счел освен това, че заключението на психологичната експертиза, според което реакцията на заинтересования е била логична и адекватна, като се отчете неговият страх от нападение, не е достоверно – същото се основава единствено на свидетелските

показания на близките на починалия и не съответства на поведението на заинтересования, който редовно работел нощно време.

43. Съдът е установил също така, че съгласно действащото законодателство полицаите са се опитали, доколкото е възможно, да не поставят под опасност живота на преследвания или на трети лица: прибягването до огнестрелни оръжия е извършено извън обитаемите зони и полицаите са се целили в гумите на колата.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКИ

A. Използването на огнестрелни оръжия от силите на реда

44. Член 80 от Закона от 1997 г. за Министерството на вътрешните работи, така както е бил в сила в момента на събитията, е гласял в съответно приложимите си части:

„(1) Полицейските органи могат да използват оръжие [огнестрелно] като крайна мярка: (...)

1. при въоръжено нападение или заплахата с огнестрелно оръжие ;
2. при освобождаването на заложници ;
3. при неизбежна самоотбрана ;
4. след предупреждение при задържане на лице, извършващо или извършило престъпление от общ характер ;
5. след предупреждение за предотвратяване бягство на лице, задържано по съответния ред за извършено престъпление от общ характер.

(2) Полицейските органи при използване на оръжие са длъжни по възможност да пазят живота на лицето, срещу което е насочено, и да не застрашават живота и здравето на други лица.

(3) След използване на оръжие полицейските органи са длъжни да съставят писмен доклад по установения ред.”

45. На 21 февруари 2003 г. е било прието изменение на член 80, алинея 1, точка 4, чийто текст е допълнен, както следва :

„4. След предупреждение при задържане на лице, извършващо или извършило престъпление от общ характер, *ако то оказва съпротива или се опитва да избяга.*”

46. Член 74 от новия Закон за Министерството на вътрешните работи от 2006 г. е повторил със сходни термини разпоредбите на член 80 от Закона от 1997 г.

Б. Приложими разпоредби от Наказателния кодекс

47. Членове 12 и 13 от Наказателния кодекс допускат неизбежната самоотбрана и състоянието на необходимост като основания за изключване на наказателната отговорност. Нов член 12 а, приет през 1997 г., предвижда, ново основание за освобождаване от отговорност. Според тази разпоредба:

„ 1. Не е общественоопасно причиняването на вреди на лице, извършило престъпление при неговото задържане за предаване на органите на властта и предотвратяване на възможността за извършване на друго престъпление, ако няма друг начин за неговото задържане и ако при това задържане не е допуснато превишаване на необходимите и законосъобразни мерки.

2. Необходимите мерки за задържане на лице, извършило престъпление, се превишават тогава, когато има явно несъответствие между характера и степента на обществената опасност на извършеното от задържаното лице престъпление и обстоятелствата по задържането, както и когато на лицето без необходимост се причинява явно прекомерна вреда. В тези случаи наказателна отговорност се носи само в случаите на умишлено причиняване на вредата.”

48. Според съдебната практика на Върховния касационен съд убеждението на извършителя, че действията му са насочени към задържането на престъпник, е условие за приложението на тази разпоредба. Това убеждение следва да произтича от конкретни и специфични обстоятелства, които позволяват на извършителя да има основателното съмнение, че се намира в присъствието на лице, извършило престъпление, и което се опитва да избяга, за да избегне изправянето си пред правосъдието или изтърпяването на наказание.

В. Приложение на наказателното преследване

49. Съгласно приложимите разпоредби от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. (НПК), в сила към съответния момент, прокурорът и следователят са били компетентни да започнат наказателно преследване.

50. Жертвата на престъпление може да участва в предварителното разследване като се конституира в качеството на частен обвинител или граждански ищец (членове 52 и 60 от НПК). Това качество дава правото да се запознава с делото, да прави искания относно действията по разследването или да подава жалби срещу постановените актове (членове 55 и 63 от НПК). По силата на член 237, алинея 3 жертвата на престъпление, независимо дали се е конституирала или не като частен обвинител или граждански ищец, може да обжалва евентуалното прокурорско постановление за прекратяване.

Г. Гражданскоправната процедура

51. За да поиска обезщетяване за вредите си, жертвата на престъпление има възможността или да се конституира като граждански ищец в наказателното производство, или да сезира направо гражданското правораздаване (член 60, алинея 1 от НПК). Към съответния момент в конкретния случай и до едно изменение, влязло в сила през юни 2003 г. конституирането като граждански ищец е било допустимо още от фазата на предварителното разследване.

52. По силата на член 110 от Закона за задълженията и договорите гражданската отговорност за вреди се погасява с изтичането на петгодишен срок от датата на извършване на деянието или от откриването на извършителя му. Според член 115 (ж) от закона, погасителната давност не тече, докато трае „съдебния процес относно вземането“. Тази формулировка включва според съдебната практика на Върховния касационен съд и гражданския иск, заведен в рамките на наказателното производство, дори и в стадия на предварителното разследване (Тълк. реш. № 5 от 05.04.2006 по т.д. 5/2005, ОСГТК на ВКС, бюл. 2005, кн. 9 ; реш. № 541 от 28.10.2002 по н.д. 420/2002, I н.о. ; реш. № 635 от 3.06.2003 по н.д. 536/2002, III н.о.).

Д. Отговорността на държавата за вреди

53. Член 1 от Закона от 1988 г. за отговорността на държавата и общините за вреди гласи, че държавата и общините са длъжни да възстановят вредите, причинени от незаконните актове, действия или бездействия на своите служители при или по повод изпълнението на административните им задължения.

54. По силата на член 2 от закона държавата отговаря за вредите причинени от органите на разследването, на прокуратурата или съдебните органи във връзка със задържането или неоснователното наказателно обвинение или още присъда, които впоследствие са били отменени.

ПРАВНА ОБСТАНОВКА

I. ОТНОСНО СВЪРЗАНОСТТА НА ЖАЛБИТЕ

55. Като се има предвид свързаността на жалбите относно фактите и въпросите по същество, на които се основават, Съдът счита за оправдано да ги присъедини в приложение на член 42 § 1 от Правилника за дейността си.

II. ОТНОСНО ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 2 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

56. Жалбоподателите твърдят, че техният близък е загубил живота си вследствие употребата на сила, която не е била необходима и пропорционална в конкретния случай. Те твърдят, освен това, че властите не са извършили адекватно и ефективно разследване относно фактите. Позовават се на член 2 от Конвенцията, който гласи следното:

„1. Правото на живот на всеки се защитава от закона. Никой не може да бъде умишлено лишен от живот, освен в изпълнение на съдебна присъда за извършено престъпление, за което такова наказание е предвидено в закона.

2. Лишаването от живот не се разглежда като противоречащо на разпоредбите на този член, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима:

- а) при защитата на когото и да е лице от незаконно насилие;
- б) при осъществяването на правомерен арест или при предотвратяване на бягството на лице, законно лишено от свобода;
- в) при действия, предприети в съответствие със закона за потушаване на бунт или метеж.”

A. Относно допустимостта

1. Аргументи на страните

57. Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали съществуващите възможности за защита според вътрешното законодателство, доколкото са имали правото до подадат граждански иск за възстановяване на вреди по силата на закона за отговорността на държавата или още на закона за задълженията и договорите и не са го направили.

58. Жалбоподателите оспорват, че исковете, споменати от правителството, не са имали никакви шансове да постигнат желания резултат. Те считат, че иск за отговорността на полиция е обречен на провал, като се има предвид решението за прекратяване на наказателната процедура. Що се отнася до отговорността без нарушение на държавата, те считат, че случай като конкретния не се покрива от ограничителните хипотези на закона.

2. Оценка на Съда

59. Съдът припомня, че правилото за изчерпване на възможностите за обжалване съгласно вътрешното законодателство, въведено в член 35 от Конвенцията налага на жалбоподателите задължението да използват обичайно разполагаемите и достатъчни възможности за обжалване, с оглед обезщетяване на нарушенията, които те твърдят пред Съда. Тези възможности за обжалване трябва да съществуват с високо ниво на сигурност на практика, както и на теория, без което им

липсват желаните ефикасност и достъпност (виж сред други, *Yaşa срещу Турция*, 2 септември 1998 г., § 71, *Сборник с решения* 1998-VI).

60. Съдът припомня, че задължението на държавата относно член 2, да извърши ефективно официално разследване, което е в състояние да установи и накаже отговорните лица не може да бъде спазено с процедура, която е единствено в състояние да доведе до предоставянето на обезщетение на близките на жертвата. С оглед на това, използването на възможностите за обжалване не се изисква по смисъла на член 35 § 1 (*Yaşa*, цитиран по-горе, § 74; *Khachiev et Akaïeva срещу Русия*, n^{os}57942/00 et 57945/00, § 121, 24 февруари 2005 г.; *Mojsiejew срещу Полша*, n^o11818/02, § 41, 24 март 2009 г.).

61. В конкретния случай, дори жалбоподателите да бяха предприели цитираните от правителството граждански искиове, това обстоятелство не би освободило властите да изпълнят задълженията си за действие, произтичащи от член 2. С оглед на това, жалбоподателите не са били длъжни, с оглед изчерпването на възможностите за обжалване съгласно вътрешното законодателство, след като са се възползвали от възможностите предоставени им от системата на наказателното правосъдие да упражнят исковите, споменати от Правителството (виж, *mutatis mutandis*, *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998 г., § 86, *Сборник* 1998-VIII). С оглед на горното, следва да бъде отхвърлено изключението повдигнато от Правителството. Съдът установява, освен това, че жалбата не е явно неоснователна по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и че не представя никакви други основания за недопустимост. С оглед на това, следва да бъде обявена за допустима.

Б. По същество

1. Аргументи на страните

а) Жалбоподателите

62. Жалбоподателите поддържат, че техният близък не е бил замесен в отвличането, което е предизвикало полицейската операция. Те считат, че простото съмнение на полицаите за евентуалното му участие в престъпление на са достатъчни, за да оправдаят прибягването до огнестрелни оръжия, с потенциалния риск да засегнат живота на невинни лица. Освен това, в конкретния случай, никакво доказателство не е в състояние да потвърди това участие, освен показанията на анонимни свидетели, които сочат, че жертвата се е познавала с автора на престъплението. По-специално, опита за бягство на Марин Влаев не следва да се обяснява със съучастията му в отвличането, а със страха му, че може да е попаднал в засада от престъпници, страх, който е бил основателен с оглед на

обстоятелствата – късният час, събралите се множество лица, от които само някои са били с униформи, раненият встрани на пътя, както и често срещаните по това време в България подобни засади.

63. Прибягването да смъртоносната сила не може да бъде оправдано и от съпротивата на засегнатия, който е бягал и по никакъв начин не е застрашил живота или физическата неприкосновеност на присъстващите лица. Фактът, че полицаите са стреляли с автоматично оръжие по произволен начин и че не открита нито една следа от куршум в гумите на колата, в които те твърдят, че са се целили, доказват, че използваната сила е била прекомерна и, че заинтересованите не са предприели необходимите мерки за защита на живота и неприкосновеността на замесените лица. Жалбоподателите подчертават също така, че полицаите е следвало да бъдат подготвени за възможността да преминат автомобили, чужди на операцията, тъй като акцията се е провеждала на главен път.

64. Жалбоподателите поддържат, освен това, че проведеното разследване относно фактите не е било ефикасно. Те се оплакват, по-специално, че не са имали достъп до делото, че разследването е извършено частично и, че съдът не е отговорил на аргументите им, посочени в жалбите, както и от прекомерната продължителност на разследването.

б) Правителството

65. Правителството твърди, че прибягването до сила от страна на полицаите е било в съответствие с вътрешното законодателство и пропорционално, като се имат предвид данните, с които са разполагали, и поведението на Марин Влаев, който не се е подчинил на заповедта да спре и е избягал със значителна скорост.

66. Що се отнася до проведеното разследване, Правителството счита, че то е позволило да се установят фактите по точен и пълен начин и, че вътрешните правораздавателни органи са извършили внимателен анализ на обстоятелствата по случая и аргументите на заинтересованите страни, за да заключат, че употребата на сила от страна на полицаите е била законна.

2. Оценка на Съда

а) Относно отговорността на държавата за смъртта на Марин Влаев

і. Основни принципи

67. Съдът припомня, че член 2, който гарантира правото на живот, се нарежда сред най-важните разпоредби на Конвенцията и представлява една от основните ценности на демократичните общества, които формират Съвета на Европа. С оглед на това,

обстоятелствата, при които причиняването на смърт може да бъде законно, следва да бъдат тълкувани по стриктен начин. Предметът и целта на Конвенцията, инструмент за защита на човешките същества, изисква, също така, член 2 да бъде тълкуван и прилаган по начин, който да направи изискванията конкретни и ефективни. (*McCann et autres срещу Великобритания*, 27 септември 1995 г., §§ 146-147, серия А н° 324 ; *Andronicou et Constantinou срещу Кипър*, 9 октомври 1997 г., § 171, Сборник 1997-VI ; *Начова и др. срещу България* [GC], н° 43577/98 и 43579/98, § 94, ЕСПЧ 2005-VII § 94).

68. Текстът на член 2, взет във неговата цялост, показва, че тази разпоредба не се отнася единствено до случая, когато смъртта е причинена умишлено, но описва тези, когато е възможно да се „прибегне до сила“, което може да доведе до причиняване на смърт по непредпазливост. Все пак прибегването до сила трябва да бъде стриктно пропорционално на постигането на целите, посочени в алинеи 2 а), б) и в) на член 2. Използването на термините „абсолютно необходима“ показва, че следва да бъде приложен по-стриктен и ограничителен критерий от този обикновено използван, за да се прецени дали намесата на държавата е била „необходима в едно демократично общество“ по силата на параграф 2 на членове 8 до 11 от Конвенцията (*McCann и други*, цитиран по-горе, §§ 148-149 ; *Golubeva срещу Русия*, н° 1062/03, § 79, 17 декември 2009 г.).

69. Съдът следва да разглежда по изключително внимателен начин обвиненията в нарушение на тази разпоредба. В случай, когато държавните власти използват по произволен начин смъртоносна сила, той трябва да вземе предвид не само действията на служителите, които действително са прибегнали до употребата на сила, но също така целостта от обстоятелства по делото, по-специално действащата правна рамка, както и тяхната подготовка и контрола, упражняван спрямо тях (*McCann и други*, § 150 ; *Andronicou et Constantinou*, § 171 ; *Начова и други*, § 93, решения цитирани по-горе).

ii. Приложение на тези принципи по отношение на настоящото дело

а) Прибегване до сила

70. Съдът отбелязва, че смъртта на Марин Влаев е възникнала вследствие на употребата на смъртоносна сила от страна на полицията по време на операция, предназначена да задържи неизвестни похитители отвлекли заложник. Съдът отбелязва, че полицаите са разполагали с някои предпоставки, които са им позволявали да предположат, че засегнатият е имал връзка със засегнатото престъпление: неговото пристигане на мястото на срещата, определена с похитителите, което се е намирало отдалечено от обитаваните зони, в късен час и само няколко минути след като предполагаемият

похитител Т.Т. е дошъл да потърси парите от откупа; фактът също така, че Т.Т. е дошъл пеша, остава подозрението, че кола, а евентуално и съучастник са го очаквали в близост.

71. Предположенията на полицаите са могли да бъдат подсилени от поведението на засегнатия, който е отказал да се подчини на заповедта да спре и е избягал. От доказателствата по делото е видно, че полицаите са били облечени със светлоотразителни жилетки с надпис „ПОЛИЦИЯ“, че сцената е била осветена от фаровете на колите и един прожектор и, че при това положение, шофьорът на таксито е имал възможността да ги идентифицира като такива.

72. При тези обстоятелства Съдът приема, че полицаите са могли основателно и добросъвестно да сметнат, че водачът на таксито е бил замесен в отвлечането и, че предвид необходимостта от спешни действия и риска за живота на заложника, е било абсолютно необходимо да използват огнестрелните си оръжия, за да спрат автомобила и да задържат водача. Съдът не би могъл, разбира се, да се постави на мястото на полицаите, които е следвало да реагират в разгара на действието, с помощта на отдалечеността на времето и спокойствието на преценката (виж, между другото, *Andronicou et Constantinou*, цитирано по-горе, §192).

73. Съдът отбелязва, че последвалите разследвания, не са установили участие на Марин Влаев в криминалното деяние. Той напомня все пак, че прибегването до сила може да бъде оправдано от гледна точка на член 2 § 2, когато се основава на честно убеждение, което се счита, поради основателни причини, за годно в момента на събитията, но което се оказва погрешно впоследствие. Да се заяви обратното би наложило на държавата и на нейните служители, които отговарят за прилагането на закона, нереалистичен товар, който рискува да бъде упражнен за сметка на живота им и на живота на другите (*McCann и други*, § 200 ; *Andronicou et Constantinou*, § 192 ; *Golubeva*, § 102, решения цитирани по-горе).

74. С оглед на това, в случая въпросът да се установи дали предположенията на полицаите са се оказали правилни с оглед на установените впоследствие факти или дали отказът да се подчини на Марин Влаев е могъл да има друго обяснение, включително свързано със субективното му възприятие, че би могло да става дума за засада, не би могло да има отражение върху преценката на поведението на полицаите.

75. С оглед на разсъжденията по-горе, Съдът приема, че прибегването до потенциално смъртоносна сила може да бъде счетено за основателно с оглед на член 2 § 2 а) и б) с цел да се осъществи законен арест и да се защити живота на заложника.

76. Въпросът да се разбере дали използваната сила не е била прекомерна в случая може, разбира се, да се постави по делото,

доколкото изглежда, че множество полицаи са стреляли и, че е възможно да са били произведени продължителни изстрели (параграфи 14, 25 и 29 по-горе). Съдът все пак не счита за необходимо да се занимае по-подробно с този въпрос, като се има предвид анализа по-долу относно начина, по който е била подготвена и контролирана операцията.

β) Подготовка и контрол на операцията

77. Съдът следва да прецени дали в подготовката и контрола на проведената от полицаите операция в случая властите са показали необходимото усърдие, за да сведат до минимум риска за живота на замесените лица и дали не са проявили небрежност при избора на използваните мерки (*Andronicou et Constantinou*, цитирано по-горе, § 181). С оглед сложността на полицейската мисия в съвременното общество, непредвидимостта на човешкото поведение и неизбежността на операционния избор що се отнася до приоритети и ресурси, Съдът следва все пак да тълкува положителното задължение в тежест на вътрешните власти по такъв начин, че да не натовари последните с непреодолима тежест (*Makaratzis срещу Гърция* [GC], n° 50385/99, §69, ЕСПЧ 2004-XI ; *Golubeva*, цитирано по-горе, § 104).

78. Съдът отбелязва, че в конкретния случай се касае до полицейска операция, имаща за цел задържането на похитителите, отвлекли лице, потенциално въоръжени и опасни, в момента, когато откуп е следвало да бъде предаден. Следвало е да бъде изготвен план за действие, екипировката и въоръжаването са били предвидени и полицаите са получили инструкции в рамките на деня или непосредствено преди намесата.

79. Що се отнася до обучението и инструкциите, дадени на служителите преди участието в операцията, Съдът отбелязва, че те са получили заповед да задържат похитителите чрез всички средства, като при необходимост използват оръжията си. Той отбелязва в тази връзка, че ако необходимостта да се спазва действащото законодателство е била припомнена на полицаите, няма доказателства, които да сочат дали те са получили конкретни указания за случаите, когато могат да използват оръжията си, нито за необходимостта да се сведат, доколкото е възможно, до минимум рисковете за живота, ако такава необходимост възникне. Освен това, Съдът вече е имал възможността да установи, че българското законодателство относно употребата на огнестрелните оръжия от страна на полицията по времето на събитията, така както е била прилагано от компетентните власти, не е предоставяло адекватна защита на правото на живот, доколкото е позволявало да се прибегне до огнестрелни оръжия за извършването на арест, без изискване за пропорционалност на прибегването до сила с оглед на обстоятелствата във всеки конкретен

случай (виж *Цеков срещу България*, н° 45500/99, §§ 54 и 56, 23 февруари 2006 г. и, *mutatis mutandis*, *Начова и други*, цитирано по-горе, §§ 99-102).

80. Освен това, на Съда е направил впечатление фактът, че не става ясно от проведеното разследване на вътрешно ниво кой е бил ръководител на операцията и, по-специално, не става ясно дали този отговорник е дал заповед за стрелба, обясненията на полицаите навеждат на мисълта, че са действали по собствена инициатива (параграфи 27 и 32 по-горе).

81. Съдът отбелязва, освен това, че ако известна степен на импровизация е била неизбежна в случая, като се има предвид, че самоличността и броят на похитителите, или също така местоположението на заложника, не са били известни, и, че ситуацията е станала причина за неочаквано развитие, като промяната на местоположението на срещата от похитителя, в тежест на властите, планирали операцията, е било да вземат предвид възможността да има повече от един похитител, той да е въоръжен, да е в автомобил и т.н. А в случая реакцията на полицаите е доста хаотична при пристигането на таксито и остава впечатлението, че те не са били подготвени за пристигането на второ лице на мястото, че не са обмислили, че може да се окаже необходимо да се спре чрез техническо средство моторно превозно средство или да се проследи.

82. Като се вземат предвид всички така изредени пропуски, Съдът счита, че полицейската операция по време на която Марин Влаев е загубил живота си не е била подготвена и контролирана по начин да сведе до минимум, доколкото е възможно, всеки риск за живота, в нарушение на член 2.

б) Относно ефективността на проведените разследвания

і. Общи принципи

83. Съдът припомня, че, едновременно със общото задължение на държавата по силата на член 1 да „признае на всяко лице в нейната юрисдикция правата и свободите, определени в Конвенцията“, задължението да се защитава правото на живот, което налага член 2 от Конвенцията, косвено изисква също така да бъде проведена известна форма на официално и ефективно разследване, когато прибягването до сила е довело до смъртта на човек. Става дума основно за това, чрез подобно разследване да се осигури ефективното приложение на вътрешните закони, които защитават правото на живот и, по делата в които представители или органи на държавната власт са замесени, да се гарантира, че същите ще дадат обяснение по повод причинената смърт под заплахата за отговорността им (виж, между другото, *Начова и*

други срещу България [GC], n^{os} 43577/98 и 43579/98, § 110, ЕСПЧ 2005-VII).

84. Разследването следва да позволява да се определи дали прибягването до сила е било оправдано или не при обстоятелствата и да се установят и санкционират отговорните лица. Става дума за задължение не за резултат, а за средства. Властите трябва да са взели необходимите мерки, които са им били разумно достъпни, за да осигурят получаването на доказателства относно инцидента. Заклученията от разследването трябва да се основават на задълбочен, обективен и безпристрастен анализ на всички относими доказателства и трябва да прилагат сравним критерии с този на „абсолютната необходимост“, изложен в член 2 § 2 от Конвенцията. Всеки пропуск на разследването отслабва способността му да установи причината за смъртта или отговорностите, рискува да доведе до извода, че тя не отговаря на тази норма (*ibid.*, § 113).

85. Налага се изискване за усърдие и разумна преценка в този контекст. Ако е възможно да се случи така, че пречки или трудности да препятстват извършване на разследването в конкретна ситуация, трябва бързото започване на разследване от страна на властите, когато е употребена смъртоносна сила, най-общо, да се счита, че е от основно значение за запазването на доверието на обществото и неговото придържане към правовата държава и за предотвратяване появата на търпимост към всякакви незаконни действия или на сблъсъци при тяхното извършване (виж, сред други, *Paul et Audrey Edwards срещу Великобритания*, n^o 46477/99, § 72, ЕСПЧ 2002-II).

86. Поради същите причини следва да има достатъчен публичен контрол на разследването или на неговите резултати, за да се гарантира, че отговорните лица ще си дават сметка, както на практика, така и на теория. Изискуемата степен на публичен контрол може да се различава в зависимост от казуса. Във всички случаи, все пак, близките на жертвата следва да бъдат приобщени към процедурата, в рамките на необходимото, за защита на законните права на същата (*ibid.*, § 73).

ii. Приложение към конкретния случай

87. В случая Съдът отбелязва, че властите не са останали пасивни и са доказали желанието си да проведат разследване, за да се установи, дали прибягването до сила е било в съответствие със законодателството. Незабавно е било започнато предварително разследване, след което и наказателна процедура и множество действия по разследване като са били извършени оглед на мястото, различни експертизи и разпит на свидетелите. С оглед на това, полицаят, чиито изстрели са причинили смъртта на Марин Влаев е бил обвинен и преследван за убийство по непредпазливост. С оглед на

това, Съдът следва да разгледа ефективния характер на така приложените мерки.

88. Съдът отбелязва, най-напред, че в рамките на извършеното наказателно разследване властите са се ограничили до преценката за законността на прибегването до сила с оглед на приложимото вътрешно законодателство, а именно член 80 от Закона за Министерството на вътрешните работи от 1997 г. и член 12а от Наказателния кодекс. По силата на това законодателство, така както се прилага в конкретния случай от компетентните вътрешни власти, те не е следвало да анализират например „абсолютно необходимия“ характер на използваната сила или планирането и контрола на операцията от гледна точка на изискванията на член 2. От тази гледна точка самият подход на властите може да изглежда недостатъчен спрямо тази разпоредба (виж *Начова и други*, цитирано по-горе, § 64 и *Цеков*, цитирано по-горе, § 71).

89. Освен това, въпреки, че разследването е било незабавно започнато, Съдът отбелязва значително забавяне в извършването на някои основни действия по разследване: докладът от балистичната експертиза, който е основен за определянето на оръжието, причинило смъртоносните наранявания, интензивността и условията на упражнената сила, е бил депозиран едва 15 месеца след инцидента; дактилоскопичната експертиза и вторият оглед на колата, който е позволил да се установят ударите от куршумите по него и с оглед на това интензивността на употребената сила, са били извършени едва след връщането на делото от окръжния съд, повече от три години след събитията. С оглед на доказателствата, представени пред Съда, се вижда, също така, че действията по разследване често са се провеждали през няколко месеца и, че следва да бъдат отбелязани значителни периоди на бездействие: разследването изглежда е било в мъртва точка за периода между ноември 1998 г. и ноември 1999 г., и после между февруари 2003 г. и юни 2004 г.

90. Тези срокове, както и общата продължителност на предварителното разследване, продължаващи приблизително шест години, са несъвместими с изискването за бързина, предвидено в член 2.

91. Към това се добавят някои пропуски в установяването на няколко важни факта. И така, разследването не е установило броя на изстреляните куршуми, нито режима на стрелба – автоматичен или полуавтоматичен – който е бил използван. Съдът отбелязва в тази връзка, че решенията за прекратяване на делото не коментират очевидното противоречие между показанията, че са били произведени множество изстрели – показания, потвърдени от куршумите, които са открити в колата – и факта, че само три гилзи са били иззети от

мястото на инцидента. Освен това, изглежда не е проведено изследване на следи от куршуми на място извън автомобила.

92. За сметка на това, що се отнася до обвиненията на жалбоподателите, че не са имали достъп до делото, Съдът припомня, че процесуалните изисквания на член 2 не налагат автоматично близките на жертвата да могат да имат достъп до разследването по време на цялото му провеждане (*Ramsahai и други срещу Холандия* [GC], н° 52391/99, § 347, ЕСПЧ 2007-...). В този случай делото е било върнато за доразследване от съда с мотива, че близките на жертвата не са участвали в процедурата. Впоследствие заинтересованите са се възползвали от процесуалните права, гарантирани от вътрешното законодателство, по-специално правото да се запознаят с резултатите от разследването, да искат допълнителни мерки по разследване и да подадат жалба пред съда срещу прокурорското постановление за прекратяване, права, от които те са се възползвали (параграфи 41 и 50 по -долу).

93. Като се имат предвид установените нарушения по-горе, що се отнася до подхода на властите, забавянето в извършването на някои следствени действия, прекомерната продължителност на предварителното разследване и недостатъците при установяването на някои факти, Съдът счита, че проведеното разследване по случая не е било достатъчно задълбочено и ефективно. С оглед на това е налице нарушение на член 2 в неговата процесуална част.

III. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

94. Жалбоподателите поддържат, че проведената процедура на вътрешно ниво няма ефективността, която се изисква от член 13, който гласи следното :

„Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

95. Правителството оспорва тезата на жалбоподателите.

96. Съдът счита, че тази жалба е свързана с разгледаната по-горе и следва да се приеме за допустима. Като се вземат предвид аргументите на жалбоподателите по случая и мотивите въз основа на които е установено нарушението на член 2 в неговата процесуална част, (параграфи 87-93 по-горе), Съдът счита, че не следва да разглежда отделно жалбата от гледна точка на член 13 (*Начова и други*, цитирано по-горе, § 123 ; *Celniku срещу Гърция*, н° 21449/04, § 71, 5 юли 2007 г.).

IV. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

97. Позовавайки се на член 6 § 1 от Конвенцията, първите двама жалбоподатели се оплакват още от прекомерната продължителност на наказателната процедура и считат, че тя е довела до това да ги лиши от възможността да сезират гражданските съдилища с иск за обезщетяване на вреди, като този иск се е погасил по давност. Член 6 § 1 гласи в съответната си част :

„ Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения (...), има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок от независим и безпристрастен съд (...). ”

А. Относно продължителността на процедурата

98. Що се отнася до продължителността на процедурата, Съдът напомня, че според неговата съдебна практика член 6 се прилага за наказателна процедура по отношение на жертвата на престъпление, единствено когато същата упражнява правото си, когато това е предвидено във вътрешното законодателство, да заведе граждански иск за получаване на обезщетение за вреди (*Perez срещу Франция* [GC], n° 47287/99, §§ 57-72, ЕСПЧ 2004-I).

99. В случая, тъй като жалбоподателите не са депозирали граждански иск в наказателното производство, това производство не е било определящо за техните права от гражданскоправен характер и член 6 не следва да се приложи. От това следва, че тази жалба е несъвместима *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията по смисъла на член 35 § 3 и следва да бъде отхвърлена чрез прилагане на член 35 § 4.

Б. Относно правото на достъп до съд

100. Що се отнася до жалбата относно правото на достъп до съд, Съдът отбелязва, че доколкото жалбоподателите твърдят, че са били лишени от правото на достъп до съд, за да упражнят гражданските си претенции, следва да се приложи член 6 (*ibidem*).

101. Съдът отбелязва, че от приложимото вътрешно право следва, че жалбоподателите са имали право да заведат граждански иск за обезщетение на вреди, без да чакат края на наказателната процедура. Те са могли, също така, да заведат граждански иск в рамките на наказателния процес, възможност, с която са разполагали още на етапа на предварителното разследване в момента на събитията по конкретното дело и до законодателната промяна, възникнала през

месец юни 2003 г. Завеждането на един такъв иск би имало за ефект да спре изтичането на давностния срок (параграфи 51-52 по-горе).

102. При тези обстоятелства в тежест на жалбоподателите е било да следят за завеждането на иска си в срока преди изтичането на давността и оплакванията им, че възможността им се е погасила поради закъсненията в наказателната процедура, се явяват неоснователни. Те са, при всички случаи спекулативни, доколкото заинтересованите не са направили опит да заведат такъв иск (виж *Атанасова срещу България*, n° 72001/01, § 40, 2 октомври 2008 г.). От това следва, че тази жалба е явно неоснователна и следва да бъде отхвърлена чрез прилагане на член 35 §§ 3 и 4 от Конвенцията.

IV. ОТНОСНО ПРИЛОЖЕНИЕТО НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

103. Съгласно член 41 от Конвенцията,

„Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевшата страна.”

А. Вреди

104. Жалбоподателите претендират обезщетяване на морални вреди, претърпени в следствие на смъртта на техният син и съпруг, от неефективния характер на проведеното разследване относно фактите и липсата на санкция на отговорните лица. Първите двама жалбоподатели претендират 60000 евро на това основание; третата жалбоподателка претендира 50000 евро и подчертава, че вследствие на смъртта на съпруга си е останала сама с малкото им дете.

105. Правителството не е представило становище.

106. Съдът счита, че жалбоподателите са претърпели сигурни неимуществени вреди от нарушенията на член 2 установени по-горе и присъжда на това основание 30000 евро съвместно на двамата първи жалбоподатели и 30000 евро на третата жалбоподателка.

Б. Разходи

107. Жалбоподателите претендират и обезщетение за разходите, направени във връзка с процедурата пред Съда. Първите двама жалбоподатели представят разходо-оправдателен документ за труда на адвоката им за общо 72 часа за подготовката на жалбата и пътуванията, извършени за срещите с тях. Третата жалбоподателка претендира 5580 евро за хонорари за адвокат, както и 182 евро за

административни разходи, поща и превод. Тя представя договор сключен с адвокатите си, разбивка на юридическия труд за общо 93 часа при ставка от 60 евро и фактури удостоверяващи разходи за превод и за поща в размер на 126,95 лева (около 65 евро).

108. Правителството не е представило становище в тази връзка.

109. Според съдебната практика на Съда жалбоподател може да получи възстановяване на разходите си, доколкото те са реално установени, установена е тяхната необходимост и разумният размер на тяхната ставка. В случая и като се имат предвид представените на неговото внимание доказателства и цитираните по-горе критерии, Съдът счита за разумно да присъди 3000 евро на първите двама жалбоподатели съвместно и 3000 евро на третата жалбоподателка за всички разходи.

В. Лихва за забава

110. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, увеличена с три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Реши*, да присъедини жалбите ;
2. *Отхвърля* предварителното възражение на Правителството ;
3. *Обявява* жалбите за допустими по отношение на оплакванията по член 2 и 13 от Конвенцията и недопустими за останалото ;
4. *Приема*, че е налице нарушение на член 2 относно смъртта на Марин Влаев ;
5. *Приема*, че е налице нарушение на член 2 относно задължението на властите да проведат ефективно разследване ;
6. *Приема*, че не следва да бъде разглеждано отделно оплакването, основано на член 13 от Конвенцията ;
7. *Приема*
 - а) че държавата ответник трябва да изплати на жалбоподателя, в тримесечен срок от влизането в сила на решението съгласно чл. 44, § 2

от Конвенцията, следните суми, в левовата им равностойност по курса, приложим в деня на плащането:

- i. 30 000 EUR (тридесет хиляди евро) на първите двама жалбоподатели съвместно и 30 000 EUR (тридесет хиляди евро) на третата жалбоподателка за неимуществени вреди, както и всяка друга сума, която може да се дължи като данък;
- ii. 3 000 EUR (три хиляди евро) на първите двама жалбоподатели и 3 000 EUR (три хиляди евро) на третата жалбоподателка за съдебни разноси, увеличени със всяка друга сума, която може да се дължи като данък от жалбоподателите ;

б) че от изтичането на упоменатия по-горе срок до плащането се дължи проста лихва върху горепосочените суми в размер на приложимата пределна ставка по заеми на Европейската централна банка през този период, увеличена с три процентни пункта;

8. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение в останалата му част.

Изготвено на френски език и съобщено писмено на 2 септември 2010 г., в съответствие с член 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Стивън Филипс
Заместник-съдебен секретар

Пеер Лоренцен
Председател